

'Ο Σατωβριάνδος

"Η ζωή τοῦ μεγάλου Γάλλου ποιητοῦ Σατωβριάνδου υπῆρξε μιὰ διαφορική τραγωδία. Κανεὶς δὲν πόθεν σάν αὐτὸν νά γίνεται διλοκαύτωμα σὸ δρόμῳ τῆς δράστης—καὶ κανεὶς δὲν πήρε τὸσοὺς ἀστάθης στοὺς ἔρωτές του, δύον αὐτὸς. Η ἀρρωστητή ψυχῆς του, ποι λαζαρούδος πάντα τὸ ἄπειρον καὶ τὸ ἀσύλληπτον, δὲν μποροῦσεν ἐφωσιθῆ σὲ μιὰ μονάχα γυναῖκα. "Α! πολλὰς γυναικείες μαρδούδες ἔκανεν νά μασώσουν ὁ μένας αὐτὸς γόνι. Μά δὲν ἔφτιαχε αὐτὸς. Χάρκες λίγη εὐδαιμονία σὲ μιὰ γυναίκα, καὶ ὑπεροχή, σταν τὸν κυρίους ἡ ἀκατάνηκτη πλήξη, τὴν παραστοῦν ἀσπλαγχνή, ποδοπατῶντας τὸ ξεφυλλομένα δινειρά της, για νά πετάξῃ σ' ἄλλης ἀγκαλά, σὰν τὴν πεταλούδα πού γυρνάει ἀπὸ λουλούδι σὲ λουλούδι. . . ."

Τοῦ Μαρτίου τοῦ 1792, δὲ Σατωβριάνδος, ποὺ ήταν τότε 24 μόλις ἔτῶν, πήρε γυναικας τὴν Σελέστη νέτε Λαζίνι-Μπινιών, ἡλικίας 17 μόλις ἔτῶν, ἕνα λευκαπόρσωτον, λεπτοκαυμένον καὶ ώμαιότα τοιο κορίσιον. Τὴν νέαν αὐτὴν ἦταν ἀγαπούσον, ἀδιάρροφο δέ την ἔκεινη ἐλινωνέ ἀπὸ ἀγάπη γι' αὐτὸν. Τὸν ἔξανάγκασαν οἱ συγγενεῖς του νά τὴν παύῃ. Τὴν σθένθανε, βέβια, καὶ τὴν ἐκτινούσε, ἀλλὰ τὰ χλιαρά ἀνάλας ἀσθμητικὰ δέν ήταν ὅρκετο για νά ιανοτοῦν τὶς μεγάλες ψυχικὲς ἀνάγκες της γυναικάς του. Καὶ ή δινειρούμενή ή Σελέστης, ἔλινοντας καὶ μαρανόταν ἀπὸ τὸν καυρόν της, βλέποντας τὴν πτυχήν ἀδιαφορίας τοῦ ἀντρός της τὴν ὁποία μὲ κανένα μέσον δὲν μποροῦσε νά κατανικήσῃ. Καὶ, μάζε μέρα, σὲ Σατωβριάνδον, ὑπακούντας στὸ καλλιτεχνικὸν ἀλήτικο ἔντατοκού, οὗ ἀφέτη τὴν γυναικά του κ' ἔφευγε γιὰ τὴν Ἀγγλία. Η Σελέστη ὑπέμενε τὸ χωρισμό μὲ καρτεροκοπήτη, ἔτεντας παρηγορὰ κοντά στὴν ἀδελή τοῦ Σατωβριάνδου, για τὴν ὁποία κάναιε λόγο οἱ περασμένοι φύλλοι τοῦ «Μπουκέτου». Πέρασα σε μαρές καὶ διστυλισμένες αἱρέες μαρουά ἀπὸ τὸν ἄντρα της. Ή ἐποχὴ ἐκείνη ήταν μιὰ ἀπὸ τὶς πολὺ παραγμένες της Γαλλικῆς Ἰστορίας. Κατὰ τὴν Γρομορετία, ἥ γε αὐτὰ τοῦ Σατωβριάνδου συνελήφθη ἡ ἐργοφή σὲς φυλακές. "Οταν τὴν ἐλευθέρωσαν, ἀτορμηθήκησες ἀπὸ τὸν κόσμο καὶ περίμενε κρόνον ἀδόλκητη τὴν ἐπιτροφὴ τοῦ δικαιοδού Ρενέ, τὸν ὅποιο τὸσο πολὺ αγαπούσε. Τέλος, μάζε μέρα τοῦ Μαΐου, στά 1800, δὲ Σατωβριάνδος γύρισε στὴ Γαλλία ἀπὸ τὴν Ἀγγλία. Μά ἡ Σελέστη δὲν μπρέσει νά χρηῇ γιὰ τὸ γυρούσιο τοῦ ἀντρός της, γιατὶ δὲ Σατωβριάνδος, μόλις πάτησε τὸ πόδι του στὸ Παρίσιο, μπλέγεται σὲ μιὰ μεγάλη ἐρωτικὴ περιπέτεια, ἀδιαφορήντας γιὰ τὸν πότιο καὶ τὴν ἀπελπισία τῆς γυναικάς του.

***

"Η νέα αὐτὴ ἔρωτική περιπέτεια—πού χάρισε στὸ Σατωβριάνδο τὶς εὐτυχεστερες μέρες τῆς: ζωῆς του—ήταν ή σχέσεις του μὲ τὴν κόμησα Παυλίνα ντε Μπωμόν.

"Η Παυλίνα ἦσαν κόρη τοῦ ντε Μονμόρεν, υπουργοῦ τοῦ Λουδοβίκου ΙΣΤ', μαρατομήθεντος κατὰ τὴν Γαλλικὴν Ἐπανάστασην. Είχε πανεπεντελέ, μά δὲν επένδυσε πολὺ γάμο της καὶ ἀναγκάστηκε νά χωρίσῃ ἀπὸ τὸν ἄντρα της. Ή καρδιά της, λοιπόν, ήταν ἀλεύθερη. "Ήταν μιὰ ἀπό τὶς σπάνιες γυναικες. Ἐξυπήρχε, ωραία, μορφωμένη.

Κάθη μόνο σχοδεῖ, μαζευόντας στὸ παλόνι της οἱ διαιρετικοὶ ἀντικρύπτοντος τῶν γραμμάτων, τῶν ἐπαντημῶν καὶ τῶν τεχνῶν τῆς Γαλλίας, ἀκείνης τῆς ἐποχῆς, μεταξὺ τῶν ὅπιων προτεύοντος θέσης κατεύθυνσης ἡ θρυλικὴ κυρία πέρα της Σταθλή.

Τὸν καρπὸν ἀπὸ δὲ Σατωβριάνδος ἦταν ώρως πειά διπτέρας, μὲ ὥριμασμένο ταῦτο. "Η μαρδά του χριπούδες δυνατά γιὰ κάθε συγκεντικό καὶ ώραιό. Πέπσε λοιπόν νά μην κατακήσῃ τὴν καρδιά

τὴ διοίκηση του κόσμου, μ' ἓνα μικρό στρατό. "Ολα τὰ πλούτον τοῦ Διαρύου ἔγιναν δικά του. Πέρσε γυναικας διετέ τὶς κόρες τοῦ Πέρσου οιταράπον, οἵ διπτές οικλήματος μὲ τὸ γλυκὸ χαμόγελο του καὶ τὸ ἀρρενωπό παρουσιαστικό του. Μονάχα τη Δελασέη, τὴν κήρα τοῦ Δαρείου, τὴν τελευταία βασιλίσση τῆς Περσίας, δὲν μπρέσει νά συνυπήνεται δὲν μπρέσεις νά τὴν κάνῃ νά λημονήσῃ τεντρά την. Καὶ μάζε μέρα, ἐνδιάλογος δὲν πέρσεις διατρέψεις τὸν λεοντεύοντα καὶ πανέμορφο κατακτητή του—οἱ Ἀλέξανδρος δέν ήταν κακός καὶ βάθμιδρος τοῦ κατακτητής, καὶ ήξερε νά γίνεται ὀρεστές καὶ ἀγαπητός καὶ σ' αὐτοὺς ἀδόμα τους λαούς πού ὑπέτασσε—ή Δελασέη πήρε νά μαρχαῖ καὶ τὸ βαθύσιο στὴν καρδιά της....

"Οἱ Ἀλέξανδρος τὴν ἐπλαγὴν τῶν μητέρων του καὶ διξιθαύμαστο, γράφουν οἱ Πέρσαι Ιστορικοί γιὰ τὸν Μ. Ἀλέξανδρο. Νομίζει δηλαδή κανεὶς πώς διαβάζει παραμύθι. Σ' ἄλλο φύλλο ίσως σᾶς δύσκολανε συνέχεια τῆς φαντασιακῆς Ιστορίας τοῦ Μ. Ἀλέξανδρου.

τῆς ωραίας Παυλίνας ή δοπία μάκριμως έναν τέτοιο ἀνθρωποκό ζητοῦσες γιὰ νά τον χαρίσῃ δῆλη τὴν φύλαγα τῆς ἀγάπης της. Ή δύο αὐτὲς ποιητικὲς ὑπόρεξες ήταν πλασμένες ή μά για τὴν ἀλλή.

Μοῦ φάνεται, ἔγοιρε ἀργότερα σ' ἐνα οἰκογενειακὸ φύλο της, διει ποτὲ δὲν ήμουν καλότερα στὴν ὄψεια μου παρὰ τὴν ἀποκή ποιον γνώριστας τὸ Σατωβριάνδο. Τοῦ θαύμα αὐτὸν τὸ εἶχε κάνει

ή ἀγάπην!

Απὸ τὴν πρότη μέρα ποτὲ τὴν γνώμης δὲ Σατωβριάνδος αἰσθάνθηκε τόσο μεγάλη ἀγάπη γι' αὐτήν, ὥστε δὲν μποροῦσε νά λειπει τὸ στοιχεῖο μάκρη της. Πήγαινε καὶ τὴν ἔβλεψε στὸ σπίτι της τὸ ἀρρενωπό καθέ μέρα, καὶ τὸ βράδυ ἔκανταντας τὸν πόλεμον τοῦ πατέρου της στὸ φυλογονικὸ οἰκογένειαν της.

Μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου, ή σχέσεις τῶν δύο ἐρωτευμένων έγιναν πλούσιες τον, τὶς ἀπογοητεύσεις καὶ τὶς λόπες του—καὶ ἐλαττανμένον, μὲ τὴ γόνην φανατία τους, ἔνα μελλόν καλότερο, πλούσιον. Ο Σατωβριάνδος τῆς διάβασες καφαλαία σεβαστάντας ἔργα του «Ἀταλά» καὶ «Ρενέ», καὶ ἀκούγει τὶς κρίσεις της.

Ο «Ἀταλά» εἶδε θύτη γοργοφόρο τὸν Αρπίλιο τοῦ 1801 καὶ είχε καταπληγεῖ ἀποτυχίᾳ, δηλαδή, διότι οὐδέποτε τὸν Αρπίλιο την πόλην τοῦ Εύρωπη. Μετεφράσθη ἀμέσως ο' δῆλος τὶς γλωσσας τοῦ κόσμου καὶ καθιέρωσε τὸ φυλογονικὸ δόξα τοῦ Σατωβριάνδου.

Φαντάζειο ο πράτιο στὶς κύματα εδαφο-μονίας κολυμπούσαν οἱ δύο φραγμοί, μένονταν λοιπὸν γιόν, ησυχία καὶ προσοχή ἐπερπατεῖ ἀπὸ τὴν κοιμική καὶ πολυτόνοβη ζωὴν τοῦ Παρισιού.

Μὰ τὸ πνεῦμα τοῦ Σατωβριάνδου βρισκόταν σὲ δαρκηγένεια. Καὶ μόλις ἐκευάστηκε στὸ μανόλι τοῦ διατροπικού φύλου, τὸ περίφημο «Πνεῦμα τοῦ Σατωβριάνδου». Τὸν γραμμῆν διώσεις ένα τέτοιο έργον, ποτὲ πατούσε πλούσιον καρόντην, δηλαδή, διότι οὐδέποτε τὸν Απεράσπιαν λοιπὸν ν' ἀπομακρυνθούσεν ἀπὸ τὸ Παρίσιο καὶ ἐπασανέαν μικρὸ ἀργότελο σπιτάκι στὸ Σαβίνιον-οὐρ. Οροὶ, στὸ Παρίσιο.

Η Παυλίνα, ή δοπία ενδιεφέροστο πολὺ γιὰ τὴν δοτὴν ἀγάπηνταν τις, δὲν μποροῦσε πα: ἀ νὰ τὸν συμβουλεύσει, δηλαδή, πλούσιον φύλον τοῦ περίφημο Πνεύμα τοῦ Σατωβριάνδου. Τὸν γραμμῆν διώσεις ένα τέτοιο έργον, ποτὲ πατούσε πλούσιον καρόντην, μὲ τὸ σπιτάκι στὸ Σαβίνιον-οὐρ. Οροὶ, στὸ Παρίσιο.

Η Παυλίνα ντε Μπωμόν είδε τὰ νέα πραγματοποιεῖται τὸ μανόλι, τὸ μοναδικὸ δινεύο τῆς Ισηῆς της: Βρισκόταν στὴν ἔξοχη, σὲ μιά καλύβα, μὲ τὸν ἄντερον μάπανον!

Τὴν ἐποίησην τῆς ἀφέωντας των στὸ Σαβίνιον (23 Μαΐου 1801) ή Παυλίνα έγραψε σ' ἐναν παληὸ οικογενειακὸ τῆς φύλου στὸ Παρίσιο:

"Τὸ ζέρεται, ἀγαπητή μου φίλε, πόσο μὲ θέλεις ή ἔξοχη καὶ ποτὲ μαλὸ μου κάνεις ντε Μπωμόν. Ποτὲ δὲν είδε τὸν ἀγριότερον μὲν (ἀγριάνθρωπον ἔλεγε καϊδεντικά τὸ Σατωβριάνδο, ἐπιλογή ηδη τὸ διάσονον καρακτήρος) ποτὲ ησυχο, πιὸ λογικό, πιὸ εὐθυμο, πιὸ ποιει, μιτροφ, πιὸ πλά... "Ολα ἔδω είναι γιὰ μᾶς πηγὴ καρές καὶ γέλιων... Ζουντεστατας μπροστά μας κανένας ἔνοχλη· μῆδες ἐπικαπέτης ἀπὸ τὸ Παρίσιο, γιὰ νὰ διαταράξῃ τὴν ησυχία καὶ τὴν γαλήνη μας. "Ἐγώ καταγίνωμα στὸν θηρέα μὲ τὰ δρόμες καὶ τὶς κατοικεῖς. Ή ώρα 7 τὸ βράδυ, πάνεις ή ζωὴ δέδο. Βαθύτατη σιωπὴ ἀπλάνεταις εἰς διό τὸ χωριό. Κ' έμεις καθοικούμενοι στὸ πατενή δωμάτιο μας, δ' ένας κοντά στὸν ἄλλον, βλέπομες ἀπὸ τὸ άνειχο παράθρον τὴ μαργαριτικὴ φύση—καὶ σωπαίνουμε..."

Μὰ καὶ δὲ Σατωβριάνδος δὲν ἤταν λιγότερο εὐχαριστημένος ἀπὸ τὴν φύλη του Αἰδηνόταντας μεγάλη, ἀπιωρη χαρό πεπιδή βρέθηκε τέλος πάντων μιὰ γυναικά πού μπρέσεις νὰ τὸν καταλάβη. Καὶ τὴ γυναικά αὐτὴ τὴν ἀγάπηντα φλογερὰ καὶ παραφράσιο.

"Αλλὰ τὸ πατέρικον εἰδίλλιον δὲν βάσταξε, δυντοχώς, πολὺν καιρό. Τὸ τέλος του ήταν θλιβερό καὶ μελαγχολικό.

Σὲ δρόμον φύλλο τοῦ «Μπουκέτου», θά σᾶς έξωτες τοῦ Σατωβριάνδου μὲ τὸ θλιβερό αὐτὸν τέλος πού είχαν οἱ έρωτες τοῦ Σατωβριάνδου μὲ τὴν Παυλίνα ντε Μπωμόν.

ΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ

"Η σαρανταποδαρούσα έχει ἔνα σωθό πόδια, μά ἡ ἀκρίδα τὴν ἔπειρονειαν στὸ δρόμο.

—Ο ψύλλος έχει τόνομα κ' ἀλλοι τοιμούν τὰ πόδια.

—Τὶς καλές τις λιτογραφίες μόνον δ' πατάς τὶς τρόπαι.

—Κ' η παπαρόνια καράρων μ' ἀπόμενιν κοτοάνιν.

—Ο Τούρκος κ' η προσκόνηση, τὸ φέων του δὲν βγάζει.

—Τὸ σκυλί τους καὶ τὸν Αρβανίτη, έξω στὴν αὐλή νὰ τούς βάζεις.

—Πένεις η Ελλήνες, μέρτα καπτετανόντοι.